

Newsletter o hybridných hrozbách v SR

Prehľad indikátorov v druhej polovici októbra 2024

A. Zhrnutie

V slovenskom informačnom priestore sa v druhej polovici októbra 2024 **najviac šírili témy vyzdvihujúce Rusko**. Nápad europoslanca Blahu navštíviť Rusko a opísať úroveň ponuky tovaru v obchodoch zopakoval ďalší slovenský politik počas návštevy Donbasu a Moskvy. **Rezonovalo aj silne kontroverzné vystúpenie predsedu vlády SR v ruskej televízii Rossja 1**, konkrétne v programe takmer výlučne šíriacom ruskú propagandu.

V značnej miere sa **šírili aj naratívy spochybňujúce pomoc a podporu Ukrajine**, najmä **kritiku prezidenta Ukrajiny Zelenského za jeho mierový plán**, ako aj **kritiku aktivity EÚ za posielanie vojenského materiálu Ukrajine**. Pokračovala aj kritika vedenia EÚ za presadzovanie Green Dealu, podporu migrácie a pokles dôležitosti EÚ v porovnaní s Ruskom a Čínou.

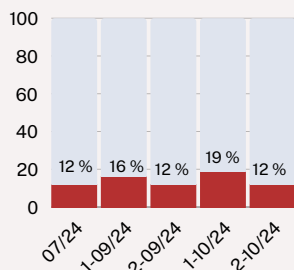
Napriek skutočnosti, že **splnomocnec vlády SR pre vyšetrovanie manažmentu pandémie zverejnil svoje podozrenia o prítomnosti vakcíny proti ochoreniu Covid-19 v krvi darcov pri transfúziách** až koncom októbra, téma v spoločnosti na Slovensku už výrazne rezonovala.

Na Slovensku pokračuje polarizácia spoločnosti v súvislosti s postojmi k vojne na Ukrajine, vzťahom k Rusku a členstvu v EÚ. Kritické názory voči podpore Ukrajiny a medzinárodnej spolupráci oslabujú dôveru v západných spojencov. Súčasne šírene naratívy zdôrazňujúce ruskú stabilitu a úspechy BRICS či kritizujú EÚ (napr. pre podporu Ukrajiny a ekologické politiky) podnecujú odpor k EÚ a zvyšujú euroskeptické nálady. Tieto rozdelené postoje podkopávajú jednotu krajiny a vytvárajú náchylnosť k odklonu od západného smerovania.

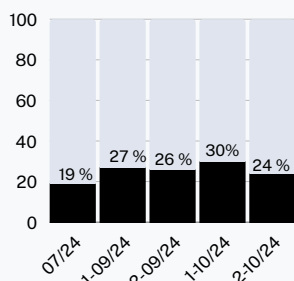
Najviac polarizujúce boli v druhej polovici októbra 2024 naratívy súvisiace s konfliktom medzi Ruskom a Ukrajinou, postojom k Rusku a BRICS, či s kritikou Európskej únie.

Dezinformačný index

Definícia dezinformačného indexu: Pomer videní a zdieľaní dezinformačných správ, zavádzajúcich správ a propagandy voči celkovému počtu videní a zdieľaní najšírejších 500 príspevkov na sociálnych platformách (vážený priemer).

Index polarizácie spoločnosti

Definícia indexu polarizácie spoločnosti: Pomer videní a zdieľaní príspevkov s potenciálom polarizovať spoločnosť voči celkovému počtu videní a zdieľaní najšírejších 500 príspevkov na sociálnych platformách (vážený priemer).

B. Šírené dezinformačné naratívy, zavádzajúce správy a propaganda

V hodnotenom období sa šírili najmä témy reflektujúce prebiehajúce udalosti na Slovensku a v Európe. Najviac boli šírené naratívy (s príkladmi uvedenými v odkazoch), ktoré podporovali nasledujúce strategické zámery:

- **Glorifikácia Ruskej federácie** (viac ako 8 800 zdieľaní, a 683 000 videí):
  - Po návšteve europoslanca Blahu v Rusku, zverejnil postrehy zo svojej cesty aj Pavol Slota, ktorý navštívil Donbas a Moskvu. Slota po prehliadke tovaru v tamajších obchodných domoch zhodnotil, že je to “neporovnateľné v neprospech slovenskej ponuky”.
  - Pokračovala gloriifikácia Ruska Blahom, keď svoju cestu do Moskvy obhajoval v Európskom parlamente. Pokračoval v prorúskej propagande a kritizovaní EÚ za zmrazovanie ruských aktív, ako aj za sankcie voči Rusku.
  - V hodnotenom období už bolo zaznamenané masívne šírenie naratívov, ktoré odznali vo vystúpení predsedu vlády Roberta Fica v propagandistickej relácii Rossia 1. Viac k tomuto vystúpeniu informácie nižšie.
- **Spochybnenie pomoci a podpory Ukrajine** (viac ako 8 800 zdieľaní a 623 000 videí):
  - Spochybňovanie prezidenta Ukrajiny Zelenského za jeho predstavenie mierového plánu a spochybňovanie zmyslu pomoci EÚ Ukrajine
  - Tvrdenia, že “víťazom vojny na Ukrajine bude ten, kto bude vlastniť dlh Ukrajincom”.
  - Prezentovanie reakcie Marie Zacharovej, hovorkyne Ministerstva zahraničných vecí Ruskej federácie na "Plán víťazstva" Volodymyra Zelenského.
- **Znižovať dôveryhodnosť partnerov v EÚ a NATO** (viac ako 6600 zdieľaní a 715000 videí):
  - Pokračovala kritika EÚ ako celku, ale najmä kritika Green Dealu, podpory Ukrajiny a prístupu migrantom. Šírili sa aj naratívy o tom, že západná propaganda bagatelizuje summit BRICS, ktorý ukazuje dôležitosť Číny a Ruska a úpadok EÚ.

C. Prehlbovanie polarizácie spoločnosti

Na Slovensku aj v hodnotenom období rezonovali témy, ktoré spoločnosť výrazne rozdeľujú, najmä v súvislosti s konfliktom medzi Ruskom a Ukrajinou, postojom k Rusku a BRICS či kritikou Európskej únie. Veľmi polarizujúcou je otázka podpory Ukrajiny. Objavujú sa správy, ktoré spochybňujú zmysel a morálnu oprávnenosť pomoci a vyjadrujú obavy, že Slovensko sa podporou Ukrajiny vtahuje potenciálne až do tretej svetovej vojny. Takéto informácie často spájajú Ukrajinu s extrémistickými ideológiami, čo vytvára nedôveru voči Ukrajine. Tento typ polarizácie môže ohroziť aktívne zapojenie Slovenska do medzinárodných iniciatív na podporu Ukrajiny.

Ďalším zdrojom rozporov sú správy podporujúce Rusko a jeho ekonomickú či politickú stabilitu. Tieto naratívy často zdôrazňujú úspechy spolupráce Ruska s krajinami BRICS, čím znižujú význam Európskej únie a prezentujú alternatívnu víziu geopolitického usporiadania, kde by sa Slovensko viac orientovalo na Rusko a jeho spojencov. Tento postoj ešte posilňuje kritika EÚ, predovšetkým jej ekologických a sociálnych politík, ako je Green Deal, alebo údajná nadmerná podpora migrácie. Tieto naratívy vykresľujú EÚ ako inštitúciu, ktorá nepodporuje svojich občanov, čo spôsobuje rast euroskeptických nálad a prehľbuje polarizáciu v slovenskej spoločnosti.

D. Ostatné indikátory hybridných hrozieb

Vystúpenie predsedu vlády SR v ruskej TV Rossija 1

Predseda vlády SR Robert Fico vystúpil 30. októbra 2024 prostredníctvom telemostu v ruskej televízii Rossija 1, kde zopakoval mnohé dlhodobé šírené naratívy prokremelskej propagandy. Obvinil EÚ z toho, že dodávaním zbraní Ukrajine podporuje pokračovanie konfliktu. Tvrdil, že Európa by sa mala usilovať o mier a vyhlásil, že v súčasnosti je populárne hovoriť o vojne, zatiaľ čo zmienky o mieri sú ignorované. To že v Rusku sa o mieri nediskutuje vôbec, sa nezmienil.

Snímka znázorňujúca vystúpenie predsedu vlády SR v ruskej propagandistickej relácii, zdroj: <https://www.ta3.com/clanok/964821/fico-vystupil-v-ruskej-propagandistickej-televizii-kritizoval-pristup-europskejnie-k-ukrajine>

Fico tiež zopakoval tvrdenie, že mierové rokovania v Istanbule zlyhali pre zásah Západu, konkrétne bývalého britského premiéra Borisa Johnsona, hoci nepovedal, že ruské požiadavky boli pre Ukrajinu neprijateľné. Premiér kritizoval sankcie uvalené na Rusko, ktoré podľa neho nefungujú, hoci renomovaní odborníci tvrdia opak, a vyzval na diplomatické riešenie medzi Ruskom, Ukrajinou a USA. Fico tiež skritizoval Zelenského plány pre Ukrajinu, najmä jeho snahy o vstup do NATO, čo podľa Fica neprinesie Ukrajine bezpečnosť. Taktiež spochybnil tvrdenia o zodpovednosti ukrajinských predstaviteľov za sabotáž plynovodu Nord Stream. Moderátorka a vrchná ruská propagandistka Olga Skabejevová predstavila rozhovor s Ficom ako exkluzívny a pozvala ho na oslavy Dňa víťazstva v Moskve. Fico pozvanie prijal a vyjadril úctu k sovietskym vojakom, pričom avizoval, že bude považovať za česť zúčastniť sa tejto udalosti.

Vystúpenie Fica vyvolalo ostrú kritiku na Slovensku, aj v zahraničí, vyčíta sa mu, že miesto riešenia domácich problémov slúži záujmom Moskvy a že sa v prípade agresie Ruskej Federácie voči Ukrajine postavil na stranu Kremľa. Ako jediný vrchný politický predstaviteľ krajín EÚ vystúpil v silne propagandistickej ruskej relácii, a to aj napriek tomu, že v jej mnohých predchádzajúcich vysielaniach odzneli ostré názory proti spojencom Slovenska a dokonca aj že je potrebné zasiahnuť krajiny EÚ jadrovými zbraňami. Vystúpenie premiéra Fica v tejto relácii má silné polarizačné účinky na obyvateľov Slovenska a vyvoláva hlbokú nedôveru spojencov Slovenska v EÚ a NATO.

Ďalšie šírenie konšpirácií o mRNA vakcíne

Ako sme informovali v našom predchádzajúcom newsletteri, splnomocnenec vlády Peter Kotlár predstavil začiatkom októbra 2024 správu o riadení a manažovaní zdrojov počas pandémie COVID-19. Svoje názory o tom, že mRNA vakcíny spôsobujú vážne zdravotné problémy, vrátane zmien v DNA, spontánnych potratov a náhlejšej srdcovej smrti doplnil o ďalšie kontroverzné tvrdenia.

Tentokrát 28.októbra 2024 prezentoval svoje podozrenia o tom, že nezaočkovaní ľudia by mohli počas krvnej transfúzie nedobrovoľne dostať očkovaciu látku. Pre svoje podozrenia odrádza ľudí od darcovstva krvi. „Kým sa nepreverí bezpečnosť a účinnosť mRNA vakcín, bol by som veľmi zdržanlivý pri darcovstve krvi aj pri príjme transfúzie,“ povedal. Ďalej žiada od Slovenskej akadémie vied a Štátneho ústavu pre kontrolu liečiv odpovede na otázky spojené s mRNA vakcínami. Následne chce na základe odpovedí „vyvodiť nejakú odbornú zodpovednosť“.

Podľa vyjadrenia vedúceho lekára interného oddelenia Považskobystrickej nemocnice ohrozuje Kotlár svojimi výroky zdravie a bezpečnosť obyvateľov Slovenska. „Takéto výroky už dnes vedú k tomu, že sa pacienti pred podaním krvných preparátov lekárov pýtajú, či dokážeme zaručiť, že krv nedaroval niekto očkovaný“.

K najnovším tvrdeniam splnomocnenca vlády Kotlára sa vyjadřila aj Národná transfúzna služba, ktorá "takéto vyjadrenia považuje za nezodpovedné a potenciálne ohrozujúce poskytovanie zdravotnej starostlivosti".

Peter Kotlár počas svojej prezentácii o prenose očkovacej látky počas darovania krvi apeloval na verejnosť, aby v súvislosti s jeho podozreniami tlačila na politikov a odborné inštitúcie. Už 20. októbra 2024 sa pred budovou Národnej rady SR uskutočnil pochod na podporu vládneho splnomocnenca Kotlára, počas ktorého zazneli rôzne konšpiračné tvrdenia o mRNA vakcínach. Organizovanie takýchto pochodov má potenciál ďalej polarizovať a zneisťovať slovenskú verejnosť a ohrozovať dôveru v zdravotnú starostlivosť.

Sníмка z tlačovej konferencie Petra Kotlára, zdroj: Startitup, https://www.youtube.com/watch?v=CU4yV_KZzW0

Kanál TVOTV

Stránka Hoaxy a podvody odhalila napojenie kanálu TVOTV.sk na systém ruskej propagandy na Telegram, kde od začiatku vojny na Ukrajine šíri príspevky podporujúce proruské naratívy, ako napríklad o pripravovanej vojne Západu s Ruskom, či o vyvíňovaní Ruska zo zodpovednosti za inváziu na Ukrajinu. Portál taktiež na platforme YouTube šíri príspevky sponchybnujúce podporu Ukrajine, propaguje proruské pochody za mier na Slovensku či označuje summit BRICS v Rusku ako "demontáž svetového poriadku".

TVOTV.sk od júna 2022 systematicky zverejňuje koordinované príspevky v rôznych jazykoch ako deväť telegramových účtov, vrátane profilov z Poľska, Írska či Maďarska. Keďže tieto účty publikujú synchronizovaný obsah v rovnakom čase, naznačuje to prepojenie na jedného prevádzkovateľa.

Takéto šírenie proruských dezinformácií prostredníctvom koordinovaných kanálov, ako je TVOTV.sk a súvisiace medzinárodné účty, má potenciál predstavovať bezpečnostné riziko pre Slovenskú republiku a spĺňa znaky indikátora hybridnej hrozby.

E. Ako dosiahnuť pozitívnu zmenu

- **Posilniť spoluprácu medzi médiami a neziskovými organizáciami**, aby spoločne koordinovali aktivity na podporu objektívnych a overiteľných informácií, čo by prispelo k zníženiu polarizácie spoločnosti a posilnila by sa dôvera verejnosti v demokratické hodnoty Slovenska. Relevantné štátne orgány by sa mali aktívne zapájať do týchto aktivít. Média by pritom mali poskytovať faktické analýzy, ktoré osvetlia širšie súvislosti vyjadrení politických predstaviteľov.
- V prípade šírenia nepodložených informácií o vakcínach je žiadúce, aby sa **na verejnosti pravidelne prezentovali stanoviská zdravotníckych autorít a odborníkov**. Napríklad Slovenská akadémia vied, Štátny ústav pre kontrolu liečiv a ďalšie zdravotnícke inštitúcie by mali pravidelne vydávať verejné stanoviská a jasne vysvetľovať vedecké fakty. Tým by posilnili dôveru verejnosti v odborné autority a pomohli vyvracať nepravdy šírené konšpiračnými teóriami, ktoré môžu ohroziť zdravie občanov SR. Podobne aj rešpektovaní odborníci v oblasti medicíny by sa mohli zapojiť do komunikácie na tému bezpečnosti vakcín a transfúzií krvi. Ich odborné a nestranné stanoviská by mohli mať pozitívny vplyv na verejnú mienku.
- V oblasti odhaľovania ruského vplyvu v médiách, ako je v prípade TVOTV.sk je **nevyhnutná spolupráca investigatívnej žurnalistiky spolu s analytickými neziskovými organizáciami**. Je kľúčové, aby informovanie verejnosti o týchto aktivitách bolo verejné a doložené otvorenými verejne dostupnými údajmi. Štátne inštitúcie by mali tiež v rámci otvorených zdrojov spolupracovať s občianskou spoločnosťou pri odhaľovaní koordinovaného správania v oblasti šírenia dezinformácií a tak budovať odolnosť voči hybridnému pôsobeniu, podobne ako tomu bolo v minulosti napríklad pri analýze stránky news-front.info, ktorú publikovalo ministerstvo vnútra.